

нерухомість становить 140%. Слід зазначити, що податком обкладаються земля і будівлі, при цьому обладнання податком не обкладається [4].

Загальним для всіх країн є те, що при визначенні оподаткованої вартості об'єктів зазвичай використовуються ринкова інформація, але при цьому в одних країнах в якості основи береться орендна вартість (середньорічна величина доходу від оренди нерухомого майна), а в інших (їх більшість) - капітальна, тобто акумульована, для визначення якої необхідна оцінка ринкової вартості.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України
2. Волохова І.С. Місцеві податки та збори в доходах місцевих бюджетів України: наслідки проведених реформ /І.С.Волохова// Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. – С. 51-54.
3. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни “Фінансове право”, Міністерство освіти і науки України Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2015р
4. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/arhiv/modernizatsiya-dps-ukraini/arkchiv/mijnarodniy-dosvid-rozvitk/svitovui-dosvid/canada/>

УДК 336.221

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Ломака Є. А.

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
lomaka_ea@ukr.net*

За допомогою даного податку з фізичних осіб забезпечуються грошові надходження в регіональні та місцеві бюджети суб'єктів країни, регулюється рівень доходів населення, а також структура власного споживання і заощадження громадян.

Встановлення принципів, на яких базується податкова система, є найважливішою проблемою економічної науки. У всі часи держава шукає принципи і методи раціонального оподаткування з метою організувати збір податків таким чином, щоб платники податків платили податки, скарбниця отримувала більше доходів. В економічній теорії визначені фундаментальні принципи оподаткування. Біля витоків їх формування стояли представники класичного напрямку економічної науки: А. Сміт, Д. Рікардо, У. Петті, Ф. Кене, Н. І. Тургенев та ін. [1-8].

Необхідність вдосконалення податкової системи привела економічну науку до необхідності визначити додаткові принципи оподаткування, які були сформульовані сучасним економістом Д. Стігліцем [9]. Він виділяє п'ять основних принципів податкової системи демократичного суспільства:

1) економічна ефективність: податкова система не повинна втручатися в ефективне розміщення ресурсів;

2) політична відповідальність: податкова система повинна бути сформована таким чином, щоб політична система більш адекватно відображала переваги індивідуумів і їх здатність контролювати податкову систему;

3) гнучкість: податкова система повинна гнучко (в деяких випадках автоматично) реагувати на зміни в економіці;

4) адміністративна простота: податкова система повинна бути простою для розуміння платників податків та податкових органів, а також відносно недорогий;

5) справедливість: податкова система повинна бути справедливою і повинна бути сформована таким чином, щоб відображати спільність оподаткування і рівномірність розподілу податку між громадянами пропорційно їхнім доходам.

Неважко помітити, що принцип адміністративної простоти об'єднує в собі принципи А. Сміта: визначеності, зручності, економії [2]. На сучасному етапі розвитку економічної науки з'явилися ще три важливих принципи: економічна ефективність, політична відповідальність і гнучкість. Оскільки ці принципи лежать в основі будь-якої податкової системи, розглянемо їх більш детально.

1. Економічна ефективність. Якщо податок уведений, він впливає на аллокації ресурсів. На практиці, якщо ставка податку висока, підприємницька активність в даній країні стримується. Підприємці вважають за краще відносно більше витратити на споживання або інвестувати кошти там, де податкові зобов'язання щодо менше.

2. Розподіл продукції і виробничих потужностей в просторі ринку. Алокація означає, що виробник ціновою політикою забезпечує собі максимальний прибуток, задовольняючи при цьому запити споживача за якістю і вартості продукції. З точки зору руху факторів виробництва алокація - тобто переміщення економічних ресурсів.)

Якщо дуже високий рівень імпорتنих і експортних мит, немає особливого стимулу піклуватися про виробництво конкурентоспроможної на світовому ринку продукції. Високе оподаткування трудових доходів може виражатися у відмові від пошуку додаткових заробітків, більш ранньому виході на пенсію, збільшення часу на навчання. Високий акциз на окремі види товарів спонукає виробників і споживачів в тій чи іншій мірі замінювати його іншими [10].

На сучасному етапі розвитку економічної думки і практики всіма економістами визнаний факт, що податки - справа дорога [11-12]. Як правило, збільшення державних доходів за рахунок податків має в якості результату:

- вплив на аллокації ресурсів: певні спотворення в структурі заощаджень, освіти, споживання, часу роботи тощо;
- бруто-ефект оподаткування, причому тим більше, чим еластичнішою криві попиту і пропозиції.

Економісти зазвичай приділяють особливу увагу спотворень в розміщенні ресурсів, які виробляють податки, вставляючи так званий податковий клин. Є, однак, інші види витрат, які також необхідно враховувати при введенні того чи іншого податку, тому розглянемо другий принцип, необхідний при формуванні податкової системи.

2. Політична відповідальність (контрольованість податкової системи). Незважаючи на те, що в демократичній державі політика у всіх сферах суспільних відносин залежить від волевиявлення громадян, вона далеко не завжди безпосередньо висловлює позицію більшості. Пересічний виборець часто буває некомпетентний в деталях податкової політики і не може оцінити її негативних наслідків. Тому він по-різному ставиться до тих податків, прямий зв'язок яких з його рівнем добробуту очевидна, і до тих, які, на перший погляд, зачіпають його не настільки сильно.

Коли податкова система характеризується з точки зору політичної відповідальності, мається на увазі не просто право платників податків коригувати податкову політику через участь у виборах і референдумах [13]. Акцент робиться на здатності громадян на практиці розпізнавати особливості тих чи інших податків і проектувати їх на власні інтереси. Висока міра контрольованості відповідає свого роду прозорості податкової системи. За інших рівних умов вона вище у прямих податків в порівнянні з непрямими, а у податків, що відрізняються організаційної простий, в порівнянні з більш складними.

3. Гнучкість. Гнучкість податку - це його здатність адекватно реагувати на динаміку макроекономічних процесів, перш за все на зміну фаз ділового циклу.

Зміни в економічних обставинах вимагають зміни в структурі податків і їх ставки. Будь-які зміни, які необхідно зробити для пристосування податкової системи до умов, що змінилися економічних умов, пов'язані з певними політичними та нормативними труднощами. Коли розглядаються бажані зміни в податках, як правило, виникають напружені соціально-політичні суперечки, так як при прийнятті рішення будуть порушуватися інтереси тієї чи іншої групи населення.

Дослідимо частку податкових надходжень від прямих податків (податку на прибуток). Дані по розвиненим країнам та країнам, що розвиваються наведено на рис. 1.

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах»

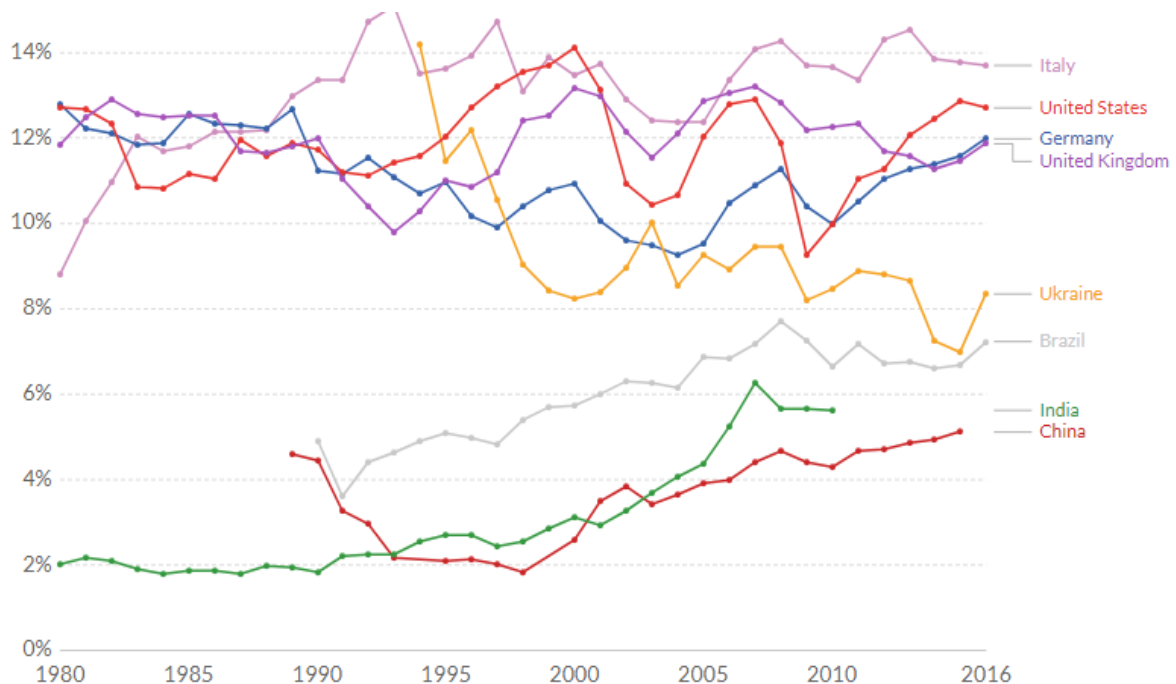

Рис. 1. Динаміка частки податкових надходжень від податку на прибуток від ВВП для розвинених країн та країн, що розвиваються

Проведений аналіз дозволив зробити такі висновки:

- наведені дані свідчать про наявність неоднорідності не тільки між групами країн, а й в групі розвинених країн, де частка податкових надходжень змінюється від 10% до 14%

- частка податкових надходжень від прямих податків в розвинених країнах більша, ніж в країнах, що розвиваються. Так середня частка в розвинених країнах становить 12,1% від ВВП, а в країна, що розвиваються – 7,2% від ВВП;

- еволюція тенденції податку на прибуток дуже схожа з еволюцією тенденції прямих податкових надходжень, що свідчить про значу роль цього податку в розвитку національних економік;

- для України спостерігається падіння податкових надходжень від податку на прибуток з 14,19% в 1994 р. до 8,35% в 2016 р., що свідчить про зміну структури податків в Україні, та зменшенні прибутків громадян та підприємств.

- дані відносно податкових надходжень в країнах що розвиваються (особливо для Бразилії, Індії та Китаю) свідчать про значене збільшення надходжень від податку на прибуток. Так, зростання з 1994 по 2016 роки для Бразилії становило 2,35% (з 4,89% до 7,24%), для Індії – 3,07% (2,55% до 5,62%), для Китаю – 3,02% (з 2,09% до 5,11%). Це свідчить про стрімкий розвиток економік визначених країн.

Аналіз наведених даних дозволяє зробити ряд цікавих висновків:

1) під час Великої депресії маржинальна ставка була на рівні стандартної ставки податку на прибуток фізичних осіб за рахунок чого уряд США намагався стабілізувати свою економічну систему;

2) під час другої світової війни маржинальні ставки були на найбільшому рівні, що обумовлювало неприємність для суспільства отримання надвисоких доходів під час війни. Однак в Німеччині після закінчення війни всіма заходами заохочувалося отримання людей високих доходів задля зростання економіки, в той час як в Великобританії та США маржинальна ставка була дуже високою значно довго (в Великобританії на рівні 98% до 1978 року, у США на рівні 91% до 1963 року);

3) після 1986 року маржинальна ставка для досліджуваних країн стабілізувалася на рівні 40-60%.

Список використаних джерел:

1. Кулишер И. М. Очерки финансовой науки. Петроград.: Наука и школа, 1919.
2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. М.: Соцгиз, 1935.
3. Сабанти Б. М. Теория финансов. М.: Менеджер, 2000.
4. Евстигнеев Е. Н. Налоги, налогообложение и налоговое законодательство. СПб.: Питер, 2000.
5. Козенкова Т. А. Налоговое планирование на предприятии. М.: АиН, 1999.
6. Косолапов А. И. Налоги и налогообложение. М.: Дашков и К°, 2005.
7. Ланг Й. Проект кодекса налоговых законов для государств Восточной Европы. Бонн.: Министерство финансов ФРГ, 1993.
8. Хасси У., Любик Д. Основы Мирового налогового кодекса: Проект, финансируемый Международной налоговой программой Гарвардского университета. Гарвард: Такс Аналисте, 1993.
9. Стиглиц Д. Ревущие девяностые. Семена развала: пер. с англ. и примеч. Г. Г. Пирогова; вступ. статьи Г. Ю. Семигина и Д. С. Львова; Ин-т сравнит. политологии РАН, Нац. обществ. науч. фонд. М.: Соврем. экономика и право, 2005.
10. Ломака Є. А. Зарубіжних досвід реформування податкових систем економічно розвинутих країн світу. Український журнал прикладної економіки. 2018. Том 3. № 4. С. 317–324.
11. Бабенко В.О., Петухова В.О., Сідоров М.В. Дослідження стратегічних перспектив розвитку інтеграційних процесів України у глобальній системі міжнародної торгівлі. Международный научный журнал «Технологический аудит и резервы производства» № 3/5 (29). – 2016. – С. 41-48.

12. Ломака, Є. Дослідження існуючих систем оподаткування в країнах з розвинутою економікою. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм. 2019. № 9. С. 115-120. DOI: 10.26565/2310B9513B2019B9B14

УДК 657.631:657.62

СУЧАСНИЙ СТАН АУДИТУ В УКРАЇНІ

Подубинська О. Р.

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна*

Аудит як суспільний інститут розвивається динамічними темпами, адже має враховувати економічну реальність та тенденції розвитку господарської діяльності. Аудит завжди знаходився на перетині інтересів різних учасників соціально-економічних відносин. Саме на аудит покладається основна функція врегулювання інформаційного конфлікту та забезпечення подолання інформаційної асиметрії між заінтересованими сторонами в господарській діяльності підприємства. Важливе значення в формуванні нового напрямку розвитку аудиту, а саме аудиту якості є потреба в оцінці сучасного стану. Це дозволить в повній мірі виявити основоположні тенденції в його організації та методиці.

Щороку суб'єкти аудиторської діяльності зобов'язані подавати звіт за результатами своєї діяльності за відповідний звітний період. Зокрема, згідно інформації, наведеної на офіційному веб-сайті Аудиторської палати України [1], саме: «відповідно до Положення про порядок подання суб'єктами аудиторської діяльності до Аудиторської палати України Звіту про надані послуги та Інформаційної довідки про надані послуги за 2018 рік, затвердженого рішенням Ради АПУ від 13.12.2018 р. № 5/1, суб'єкти аудиторської діяльності подають Звіт та Інформаційну довідку не пізніше 25 лютого року, наступного за звітним». В свою чергу, Аудиторська палата України, на основі даних, поданих суб'єктами аудиторської діяльності, формує Звіт про стан аудиторської діяльності в Україні за відповідний період.

Характеристику аудиторського ринку у контексті кількості суб'єктів аудиторської діяльності та загального обсягу наданих послуг за період 2014 – 2018 років наведено у табл. 1.

Дані, зазначені у табл.1, що дозволяють оцінити аудиторський ринок за період 2014-2018 рр. з позицій динаміки кількості суб'єктів аудиторської діяльності та загального обсягу наданих послуг, свідчать про тенденцію зменшення суб'єктів аудиторської діяльності та позитивну тенденцію зростання загального обсягу послуг [2, 3], наданих даними суб'єктами аудиторської діяльності за досліджуваний період.